

יום טוב פרק שני ביצה

כג.

עין משפט נר מצוה

צב א מיי פ"ד מהל' יוש"ט הל' ו טושי"ע
א"ח ס' מקצת ספק ד
 בהג"ה:
צב ב מיי שס טושי"ע
 שס:
צד א מיי פ"ח מהל' יוש"ט הל' יד ופכ"ב
 מהל' שנת הל' כבן טושי"ע
 א"ח ס' מקצת ספק ה
 וס' מקצת ספק ג:
צה ד מיי פ"ד מהל' יוש"ט הל' טו סגן
 לאון עה טושי"ע א"ח ס' מקצת ספק ה:
צו ו מיי פ"ח מהל' שנת
 הלכה ה סגן לאון פה
 טושי"ע א"ח ס' של ספק
 ה:
 ר' ירמיה אמר ע"ג
 חסד מותר, רבה ורב
 יוסף אמרי אפילו ע"ג
 חסד אסור משום דמולדי
 ור' חנניאל ור' חסדא כסא
 אשיראי, ואקשינן עלייהו
 מ"ש מהרס דתניא מולוד
 ומריה בו קוטמו ומריה
 בו, ופריקין גבי הדי
 ריחא מיהא איתא ואוספי
 מולודי, הכא מולודי
 ריחא, רבא אמר ע"ג גחלת
 לעשן פירות מותר, מדי
 הדור אצליה בשר ע"ג
 גחלים שאני"ש שתחילתו
 מוכב וסופו מעשר שרי,
 דרש רב גבי האי קיטורא
 שרי, ואמר אמריה אי
 בידו [קטורא] בידו
 מעשה אומן הוא ואסור,
 אי לעשן פירות הוא מולודי
 ריחא ואסור, ואסיקנא
 אמר רב אשי אנא
 אמריה ניהליה לרב
 בביהא ושמוא דגברא
 (רבא) [רבח] אמריה
 ניהליה, והוא רבא דאמר
 לעשן שרי מדי הדור
 בישראל אגומרי, ומסקנא
 דשפתין לגמרא את הבית
 ר"ג מתייר וחכמים אסרין,
 וק"ל חכמים, ולעשות
 נגמור להירח ולגמר
 כלום לא איתפיש דשרי,
 והלכתא ככולהו אסור,
 בר מעלוקת פירות שהוא
 מותר, ועושין גדי מקולס
 בלילי פסחים וחכמים
 אסרין, וירושלמי, תנא אי
 זהו גדי מקולס, כולו
 צלי ראשו על כרעיו
 ועל קרבו, מקצתו שלוק
 ומקצתו צלי או מבושל
 אין זה גדי מקולס, לילי
 יו"ט של פסח עושין
 עגל מקולס, לילי עצרת
 ולילי סכות עושין גדי
 מקולס, תרדום איש רומי
 תניין את ישראל לאכול
 גדי מקולס לילי פסחים,
 שלחו לו חכמים אילולי
 לאו תרדום אתה גורני
 עלין נידוי, תוספתא שהיו
 קורין אותן פסחים, ואמרו
 לו, שהמאכל לישראל
 כעין קדשים בחו"ל,
 נידוי הוא, [מתנ"ג]
 דברים ה' אילוני בן עזריה
 מתייר חכמים אסרין,
 פירות היתה יוצאה בריצועה
 שבין קניה, ירושלמי רב
 ושמואל דאמרי תרווייהו

רבינו חננאל

ר' ירמיה אמר ע"ג
 חסד מותר, רבה ורב
 יוסף אמרי אפילו ע"ג
 חסד אסור משום דמולדי
 ור' חנניאל ור' חסדא כסא
 אשיראי, ואקשינן עלייהו
 מ"ש מהרס דתניא מולוד
 ומריה בו קוטמו ומריה
 בו, ופריקין גבי הדי
 ריחא מיהא איתא ואוספי
 מולודי, הכא מולודי
 ריחא, רבא אמר ע"ג גחלת
 לעשן פירות מותר, מדי
 הדור אצליה בשר ע"ג
 גחלים שאני"ש שתחילתו
 מוכב וסופו מעשר שרי,
 דרש רב גבי האי קיטורא
 שרי, ואמר אמריה אי
 בידו [קטורא] בידו
 מעשה אומן הוא ואסור,
 אי לעשן פירות הוא מולודי
 ריחא ואסור, ואסיקנא
 אמר רב אשי אנא
 אמריה ניהליה לרב
 בביהא ושמוא דגברא
 (רבא) [רבח] אמריה
 ניהליה, והוא רבא דאמר
 לעשן שרי מדי הדור
 בישראל אגומרי, ומסקנא
 דשפתין לגמרא את הבית
 ר"ג מתייר וחכמים אסרין,
 וק"ל חכמים, ולעשות
 נגמור להירח ולגמר
 כלום לא איתפיש דשרי,
 והלכתא ככולהו אסור,
 בר מעלוקת פירות שהוא
 מותר, ועושין גדי מקולס
 בלילי פסחים וחכמים
 אסרין, וירושלמי, תנא אי
 זהו גדי מקולס, כולו
 צלי ראשו על כרעיו
 ועל קרבו, מקצתו שלוק
 ומקצתו צלי או מבושל
 אין זה גדי מקולס, לילי
 יו"ט של פסח עושין
 עגל מקולס, לילי עצרת
 ולילי סכות עושין גדי
 מקולס, תרדום איש רומי
 תניין את ישראל לאכול
 גדי מקולס לילי פסחים,
 שלחו לו חכמים אילולי
 לאו תרדום אתה גורני
 עלין נידוי, תוספתא שהיו
 קורין אותן פסחים, ואמרו
 לו, שהמאכל לישראל
 כעין קדשים בחו"ל,
 נידוי הוא, [מתנ"ג]
 דברים ה' אילוני בן עזריה
 מתייר חכמים אסרין,
 פירות היתה יוצאה בריצועה
 שבין קניה, ירושלמי רב
 ושמואל דאמרי תרווייהו

על גבי חרס מותר, פי' רש"י משום שאין כאן כזוי ואי משום
 הצערה היא הצערה כללית יד ושרי לעשותה ביום טוב והר"ר
 יצחק פירש דשפיר הוא הצערה כדרכה ומ"מ שריא דקסבר להצערה
 שלא לצורך שרי לעשותה ביום טוב וכן משמע בירושלמי [דמשילין] מהו
 לאדלוקי נר של צנלה ביום טוב ר' א
 יוסף אסר ורצנן שרו והטעם שאין
 לאסר סבר להצערה לחלוק יצתה
 והוי מלאכה ואסור לעשותה ב"ט ומאן
 דשרי סבר לללאו יצתה (ה) והצערה
 שלא לצורך מותר לעשותה ב"ט ולא
 היא אז מלאכה ומיהו התם קלאמר
 לא תאסור ולא תשרי ומאן יא ליזחר
 מלעשות הצערה שלא תאסור
 כדקאמרין בירושלמי לא תאסור
 ולא תשרי ומכל מקום על גבי גחלת
 אסור לפי שיש כזוי עם הצערה
 ללכולי עלמא האי לא שרי הואיל דאין
 זה דבר השוה לכל נפש ואפי' למאן
 דשרי הצערה שלא לצורך כלל בירושלמי
 היינו לפי שיטתו פעמים לצורך אוכל
 נפש אכל כזוי דלעולם אינו לצורך
 תקון אוכל נפש ודאי אסור לכולי
 עלמא ב"ט ורצנן דשרי אף על
 גבי גחלת היינו משום דחשיב ליה
 דבר השוה לכל נפש דאם היו עשירים
 לריכין הן לכך:

תלמידי א"ל עניני הוה מעשר
 רבי אלעזר בן עזריה
 וכו', ומינה והא ר' אלעזר בן
 עזריה היה אחר חורבן הבית טובא
 דהא רבן גמליאל היה נשיא קודם ר'
 אלעזר בן עזריה ורבן גמליאל היה
 לאחר חורבן הבית דהא רבן יוחנן
 בן זכאי היה עושה תקנות מיד לאחר
 חורבן הבית משום דרבן גמליאל לא
 הגיעו ימיו לזאת נשיא דלאחר
 משחרב בית המקדש התקין רבן
 יוחנן בן זכאי ואח"כ רבן גמליאל
 ואחר כך ר' אלעזר ור' אלעזר לא
 היה פי' אס בן שמונה עשרה שנה
 כשהיה נשיא ונשיאותו לאחר חורבן
 ואמרין בצבורות (דף ג) דלאחר
 חורבן נתצטל כל מעשר בהמה ויש
 לומר דלא נתצטל כלל לאחר כי אס
 לאחר זמן אי נמי אפטרופוס של
 רבי אלעזר בן עזריה שהיה דימי
 הבית היה מעשר אי נמי לאו דוקא
 מעשר אלא שהיה נותן למלך בכל
 שנה העשירית (ו):

ישלש מחלוקות בדבר מר סבר
 גזרינן קרצוף וכו', פירש
 ר"י דהלכה כר' שמעון שמתיר ודוקא
 צמגרת של עץ דאין עושה חבורה
 אכל צמגרת של עץ דאין עושה חבורה
 כ"ע מודו דאסור דפסיק רישיה ולא
 ימות הוא שמואל שערות (ו):
 משום

ור' אלעזר בן עזריה סבר לה כר' שמעון דאמר
 קרוד ובין קרצוף שרי אמר רבא אמר רב נחמן
 רב נחמן לחודיה והלכה כר' שמעון שהרי רבי
 אלעזר בן עזריה מודה לו אמר ליה רבא לרב
 נחמן ולימא מר הלכה כר' יהודה שהרי מודים
 לו א"ל אנא כר' שמעון ס"ל ועוד שהרי רבי
 אלעזר בן עזריה מודה לו: **מתנ"ג**

על גבי חרס. שהסקין: מוסר. דכזוי ליכא והצערה נמי ע"י שני
 היא כללית יד וליכא איסורא דלורייתא: דקמוליד ריחא, שנכנס
 בחרס שלא היה צו ריח ואסור מדרבנן שהמוליד דבר חדש קרוב הוא
 לעושה מלאכה חדשה: **סחופי כסא אשיראי**. לכפות כוס מזושים על
 השיראים של מצוה להכניס בהן ריח
 הצבוס שבכוס: אסור. דקא מוליד
 ריח כשיראים: מאי שנא ממוולו
 ומריה צו. דתניא (ו) משילין גבי
 עצי בשמים מוללו בין אכזעמותי כדי
 להוציא ריחו או קוטמו שהיא מקום
 הקטימה לח ונותן ריח וצמלושין
 קמיירי: **רצא אמר על גבי גחלת**
נמי מוסר. כשמואל דלולכ נפש
 הוא עשון פירות זה וזה על נפש
 ואי משום כזוי והצערה ואילו
 ריחא מידי דהוה אצשרא אגומרי
 דליכא כל הני ושרי: **קטורה שרי**.
 כן דרש להם ולא פירש דבריו: אי
קטורה בידי. שעושין לצמי שוקים
 ולצמי ידים של חלוקי הנשים שמקמטין
 אותן על עץ חלק או על אגודה של
 קשים וקורין אופרונלי"ר מעשה
 אומן הוא ואסור. וקטורה לשון קשר:
ואי קטורא. לשון קטור הכבשן (ו)
 דהיינו לעשן: **אסור משום דמוליד**
ריח. והיכי דריש דשרי: **צנחא**
אגומרי. מוליד נמי ריח בצמחין:
אלמלא תרדום אסור. חסד גדול
 ונכבד: **קדשים פלגא דעסר**. מאי
 קרוב להאכלי קדשים איכא היאך
 יכולין להיות קדשים ואין אדם מקדישן:
אימא כעין קדשים. והכי שלחו ליה
 שאתה מאכיל את ישראל כעין קדשים
 והרואה אומר הוקדשו לפסח:
מתנ"ג פרטו יולאה, צנחא:
צנחא ענין קרניה. לניו וזמור
 רצנן שפאוי הוא ואינו תכשיט לה:
ומקדינן. אישטרילי"ר צמגרת של
 צחול ששיניה דקות ואע"ג דעבד
 חבורה: **צנחא** ענין אסור. כעין אומן
 שלנו: **מקדפסי**. צמגרת של עץ
 ששיניה גסות ואין עושה חבורה:
גב' גבאי קא מיפגני כולה ליטנא
 לא גבאי? וה"ג ושלם מחלוקת דבר
 ר' יהודה סבר דבר שאין מסכוין
אסור מיהו קרוד קטנים ועושין
חבורה קרצוף גדולים ואין עושין חבורה
 ולא גזרינן קרצוף אטו קרוד ורצנן
פכרי לה כרבי יהודה דאמר דבר
שאינו מסכוין אסור וגזרינן קרצוף אטו
קרוד ור' אלעזר בן עזריה סבר דבר
שאינו מסכוין מוסר. ופירוש ר' יהודה
 סבר חבורה א"פ שאין מסכוין לה
אסור מיהו הך משאש בקרוד איתא
 הלכך אין מקדינן אכל בקרצוף ליכא
 למיחש משום חבורה: ורצנן פכרי נמי
כר' יהודה דדבר שאין מסכוין אסור.
 ואין מקדינן ומתמירי מיניה דגזרי
 קרצוף אטו קרוד: ור' אלעזר סבר.
 הואיל ואין מסכוין לחבורה אף על
 גב דומינן דמתמירי מיהו הלכך אפי'
 קרוד שרי: **הלכה כר' שמעון**. דאמר
 (שנת כז. מו): גורר אדם מטה כסא
 ופסל דדבר שאינו מסכוין מותר:
 מתנ"ג

הגהות הב"ח
 (א) תוס' ד"ה על גבי
 וכו' ומאן דשרי עבד לללאו
 יצתה ולא היו אכל מלאכה
 והבירה שלא לצורך
 מותר לעשות ביום טוב
 ומינה:

גליון הש"ס
 בתנ"ג אבל מקצתו ע"י
 שנת דף קג ע"א מוס' ד"ה
 מזה ליתן ומיין דף ק"ד ע"ג
 מוס' ד"ה ואין מועשין:

לעזי רש"י
 אפרונלי"ר
 [פרונלי"ר]. לקבל
 (שפלים בשפת הגבר לנר).
 אישטרילי"ר. לסקר
 במסרק.

מוסף רש"י
 תרדום איש רומי. שאלא
 חסדו שהיה צורמי (פסחים
 ג). גדי מקולס. צלו
 ראשו על כרעיו ועל קרבו
 כלית הפסח, דמנח
 כצדק לילי (פסחים ע"ג)
 ר' עקיבא (לפניו ע"ג)
 טרפון קוריה מקולס לפי
 שמולה כרעיו חולה לו צלזו
 כושא כל זוט צלזו, כושע
 משת גגליה (ש"א ח)
 מרגומ קולסא דנחמא
 (פסחים ג) ובע"ז ברכות
 (ט). בלילי פסחים. זמר
 לפסח שפאוי שלם, שנאמר
 זו על כרעיו ועל קרבו
 (פסחים ג). אילמלא
 תרדום אתה. אדם שנת
 (פסחים ג). קרצוף
 קדשים. שהיא פסח
 להאכל את ישראל קדשים
 מתוך שהרואה סבור
 שהקדישו לשם פסח
 (ברכות ט). מקרצפין.
 ככלי ששיניו גסות ואין
 עושה חבורה, דחולב צנחלי
 חיים אכל מלאכה היא
 (פסחים יא).

מוסף תוספות
 א. מפני התקלה איש
 בומן הבית היה מביא ע"כ
 ומסתמא בו י"ג שנה היה
 כשעשר וא"כ מאז קאמר
 הדוה מעשר כל שנת
 ושתי דע"כ לא היה
 בשעת חורבן הבית לכל
 היותו כי אם בן י"ד או
 ט"ו. מוס' שנת נד' ד"ה
 היה וע"ע ע"ג. ב. בשביל מס. מרי"ג. דומיא דמה שאמרו (ניר מב). נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק. רש"י.

אפילו להימשך בה חכמים אסרין. תנא ר' יונה בן פוי דברדיליה, אמרו לו או העבר ברצועה מפרקין, או עמד במינותינו.
 אמר רב יוסי ב"ר בון שהיה מתיירס כנגדן. א"ר חנינא פסח אחת יצאת והשחירו שיניו מפני הצומות. תנא לא היתה
 חבורה שהיא אפשר להסרים אלא בחבורה, קרצוף גדולים ואין עושין חבורה. ג' מחלוקות בדבר, ת"ק דהוא ר' אלעזר בן עזריה סבר דבר שאין מסכוין מותר, וקירוד דעבד חבורה, כיון דלא מתכוין הוא שרי, כ"ש קרצוף דלא עבד
 חבורה. ור' יהודה סבר דבר שאין מסכוין אסור כו'. ורבנן דאמרי אין מקדינן אף לא מקרצפין. סברי לה כר' יהודה ומחמיר. ואסיקנא אמר רב נחמן הלכה כר"ש דסבר דבר שאין מסכוין מותר שהיו ר' אלעזר בן עזריה מודו לו.